

امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست ارشاد و انسجام مساجد

موضوع خطابت روز جمعه

و تقریر و بیان تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات

به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۲۹/جمادی الثاني/ ۱۴۴۵ هـ، ق موافق ۲۲/جدي/۱۴۰۲هـ، ش

مذمت تبعیض و تعصبات قومی، سمتی و زبانی و اجتناب از آن، در شریعت اسلامی

الحمد لله رب العالمين، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، اللهم صل وسلم وزد وبارك عليه، وعلى آله وأصحابه وأحبابه وأتباعه، وعلى كل من اهتدى بهديه، واستن بسنته، واقتفى أثره إلى يوم الدين، أما بعد:

قال الله سبحانه وتعالى : (يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ) الحجرات: (۱۳)

مفهوم تعصب و عصبیت:

مراد از عصبیت این است که بجای اخوت اسلامی و برادری معیار محبت، همکاری، همدردی و کمک قومیت، زبان، سمت گردانیده شود. که کسی کمک و همدردی را فقط به اساس قومیت بکند.

و همچنان در کارهای ظلم، ناروا، گناه با قوم، قبیله و هموطن خود همکاری و کمک نمودن عصبیت شمرده میشود. طوری که در حدیث شریف آمده است: (عن فُسَيْلَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ : سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ : قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمِنَ الْعَصَبِيَّةِ أَنْ يُعِينَ الرَّجُلُ قَوْمَهُ عَلَى ظُلْمٍ ؟ قَالَ : (نَعَمْ) .) الأدب المفرد (ص: ۹۰)

ترجمه:- از حضرت فسیله رضی الله عنها روایت است او میگوید: من از پدر خود شنیده ام که او میگفت که من گفتم ای رسول خدا! آیا این هم عصبیت هست که شخصی با قوم خود کمک کند در ظلم؟ نبی علیه السلام فرمودند: بلی! این هم عصبیت است.

این هم عصبیت شمرده میشود که کسی مسلمان را از این جهت مستحق کمک و همکاری نمی شمارد که این مسلمان از قوم، سمت، زبان، نژاد و وطندار او نیست.

بغض نمودن با قوم، قبیله و نژاد دیگر هم تعصب است.

علامه شامی رحمه الله میگوید: (ومن العصبية أن يبغض الرجل الرجل لانه من بني فلان أو من قبيلة كذا اه. تکملة حاشية رد المحتار

ترجمه:- این هم تعصب است که یک شخص، شخص دیگر را از این جهت بد می بیند که این از فلانی خاندان و یا فلانی قبیله هست.

ابن الاثیر میگوید: (العَصَبِيَّةُ وَالتَّعَصُّبُ : الْمُحَامَاةُ وَالمُدَافَعَةُ) . النهاية في غريب الأثر

ترجمه:- عصبیت و تعصب حمایت و مدافعت را گفته میشود.

در لسان العرب عصبیت اینطور تعریف شده است: (و العَصَبِيَّةُ : أَنْ يَدْعُوَ الرَّجُلَ إِلَى نُصْرَةِ عَصَبَتِهِ وَالتَّأَلُّبِ مَعَهُمْ عَلَى مَنْ يُنَاوِيهِمْ ظَالِمِينَ كَانُوا أَوْ مَظْلُومِينَ). لسان العرب (۱/ ۶۰۲)

ترجمه:- عصبیت این است که شخصی از اقارب خود کمک و همکای بخواهد در مقابل کسانی که با اینها دشمنی میکنند و این اقارب او ظالمان باشند و یا مظلومین.

په القاموس الفقهي آمده است: (العصبي: من يعين قومه على الظلم، والذي يغضب لعصبته). القاموس الفقهي (ص: ۲۵۲)

ترجمه:- عصبی آن شخصی است که کمک میکند به قوم خود در ظلم و کسبیکه به قهر و غصه میشود به خاطر قوم خود.

در شرایط فعلی مانند زمان جاهلیت عصبیت اشکال مختلف دارد، مثل: تعصب قومی، تعصب سمتی، تعصب زبانی، تعصب وطنی و تعصب رنگی و نژادی.

عصبیت یک فتنه زمان جاهلیت است که جوامع اسلامی بر آن مبتلا شده اند.

قبل از اسلام در زمان جاهلیت در بین اعراب قومیت ها و قبیله های مختلف بود که در بین این قبایل همیشه جنگ وجدال جاری بود و مردم به خاندان و قبیله خود فخر نموده و کور و کورانه از قبیله خود دفاع میکردند و لو قبیله او به حق می بود و یا به باطل.

وقتی که دین مقدس اسلام آمد تمام رسم و رواج ها و عادات بد زمان جاهلیت را زیر پای نموده و از بین برد که از جمله آنها یکی موضوع عصبیت بود.

در کشور ما تعصبات قومی، لسانی و منطقوی بسیار دامن زده میشود که در بین مردم این فتنه جاهلانه به سرعت در حال گسترش است، ما باید اول از این فتنه خود را نجات بدهیم سپس سائر برادران مسلمان خود را خبر نموده و ایشان را از این فتنه منع کنیم.

حرمت و مذمت تعصب در قرآن کریم:

تعصب چشم انسان را کور میکند و به عقل او پرده می اندازد. الله تعالی از برای از بین بردن مرض تعصب و قوم پرستی اعلان کرد که همه مسلمان ها با هم برادر اند و فرمودند: که اگر در بین برادر ها اختلاف آمد در بین ایشان صلح کنید و به ناحق طرفداری کسی را نکنید. الله تعالی میفرماید: (إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) الحجرات: (۱۰)

ترجمه :- فقط مومنان برادران یک دیگر اند پس در میان برادران تان صلح را برقرار سازید واز الله بترسید تا به شما رحم کرده شود.

مطلب این است که به برکت اسلام، تفاوت قومی، نژادی، لسانی، وطنی هیچ نوع اعتبار ندارد، بلکه به نزد پروردگار تقوا و عمل مقبول معتبر است و بس.

در تعصب همیشه جنگ وجدال به ناحق میباشد، الله تعالی بخاطر بر چیدن این کار به وحدت و یکپارچگی امر نمود و عصبیت را میده کرد. الله تعالی میفرماید: (وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) آل عمران: (۱۰۳)

ترجمه :- و همه به رسن الله چنگ زدید و پراکنده مشوید و نعمت الله را بر خویشتن بیاد آورید که پیش از قرآن و اسلام دشمنان یک دیگر بودید پس الله در میان دل‌های شما الفت ایجاد کرد پس به سبب نعمت او برادر گردیدید و شما بر لب کنده از آتش بودید پس شما را از آن نجات بخشید همینگونه الله سبحانه آیت های خویش را به شما بیان میکند تا رهیاب شوید.

در زمان جاهلیت در بین قبیله اوس و خزرج همیشه جنگ های تعصبی جریان داشت، الله تعالی ایشان را امر کرد که به رسن الله چنگ بزیند و وحدت خود را حفظ نموده و تعصبات را ترک کنید.

همچنان در زمان جاهلیت مردم به نسب ها فخر میکردند، هرکس این ادعرا میکرد که قوم و نسب من بهتر است که این دعوا بخاطر تقویت عصبیت بود.

الله تعالی فرمود که تمام انسانها با هم برابر اند، زیرا که شما همه اولاد یک پدر و مادر هستید هیچ کس بالای یکدیگر برتری ندارد مگر بهتر و برتر کسی است که تقوای بیشتر دارد.

الله تعالی میفرماید: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا) النساء: (۱)

ترجمه :- ای مردم! بترسید از پروردگار تان که شما را از یک نفس آفریده است و همسرش را نیز از آن آفریده است و از آن هردو مردان و زنان بسیاری را منتشر ساخته است و بترسید از الله بنام او از همدیگر سوال میکنید و بترسید از قطع پیوند خویشاوندان زیرا الله مراقب شما هست.

الله تعالی میفرماید: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ) الحجرات: (۱۳)

ترجمه :- ای مردمان! ما شما را از یک مرد وزن آفریده ایم و شما را نژادها و قبیله ها گردانیده ایم تا یکدیگر را بشناسید بدون شک گرامی ترین شما نزد الله پرهیزگارترین شما است یقیناً الله دانای آگاه هست.

در آیت فوق الله تعالی معیار برتری را تقوا ذکر نموده و قومیت را از بین برده است.

در شأن نزول این آیت آمده است: (عن ابنِ اَبیِ مُلَیْکَةَ قَالَ : لَمَّا كَانَ یَوْمَ الْفَتْحِ رَفَى بِالْأَلِّ عَلَى ظَهْرِ الْكَعْبَةِ ، فَأَذَّنَ فَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ : يَا عَبَادَ اللَّهِ ، أَهَذَا الْعَبْدُ الْأَسْوَدُ يُؤَدِّنُ عَلَى ظَهْرِ الْكَعْبَةِ ؟ فَقَالَ بَعْضُهُمْ : إِنْ يَسْخَطِ اللَّهُ هَذَا يُغَيِّرُهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى : { يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى } .

ترجمه:- از ابن ابی ملیکه رضی الله عنه روایت است او میگوید: که در روز فتح مکه حضرت بلال رضی الله عنه به بام کعبه بالا شد و آذان داد؛ بعضی مردم گفتند! ای بندگان الله! آیا این غلام سیاه در بالای کعبه آذان میگوید؟ بعضی گفتند اگر الله تعالی به این شخص غضب شود او را بدل میکند. این آیت نازل شد. تفسیر ابن ابی حاتم - (۱۰/ ۳۳۰۶)

امام قرطبی رح در تفسیر این آیت میگوید: الله تعالی اینها را مرتبه داد در عوض فخرکردن به انساب و زیادت مال و کبر و غرور بالای فقراء، زیرا که معیار فضیلت و برتری تقوا است.

و در یک حدیث شریف آمده است: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ وَإِنَّ آبَاءَكُمْ وَاحِدٌ أَلَا لَا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى أَعْجَمِيٍّ وَلَا لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ وَلَا لِأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ وَلَا لِأَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ إِلَّا بِالتَّقْوَى) [مسند امام احمد جزء ۵ صفحه ۴۱۱]

ترجمه:- ای مردم! آگاه باشید که پروردگار شما یک است، و پدر شما هم یک است که (آدم علیه السلام) و آگاه باشید! که برتری نیست عرب را بالای عجم و عجم را برتری نیست بالای عرب و برتری ندارد سرخ بالای سیاه و سیاه بالای سرخ مگر به تقوا.

در اسلام معیار برتری و بهتری تنها عمل صالح است. در حدیث شریف آمده است: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-: إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ). صحیح مسلم (۸/ ۱۱)

ترجمه:- از ابو هریره رضی الله عنه روایت است او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: یقیناً الله تعالی نمی نگرد به شکلها و مالهای شما بلکه او مینگرد به قلب ها و اعمال شما.

علمای کرام مینویسند که مقصد از اختلاف رنگها و زبانها این است که مردم از این خلقت و حکمت بزرگ الله تعالی استفاده نکنند، که در ایمان بالغیب ایشان زیادت و مضبوطی بیاید. مگر افسوس که مردم به جای این که از این پند و عبرت بگیرند در گناه بزرگ مبتلاء اند.

چنانچه در آیه ذیل آمده است: (وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافَ أَلْسِنَتِكُمْ وَاللُّغَمَاتِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ). الروم: ۲۲

ترجمه:- و از نشانه های وحدانیت و قدرت او آفرینش آسمانها و زمین و اختلاف زبانها و رنگهای شما هست یقیناً در این تفاوت برای عالمان نشانه ها است.

در تعصب جنگها و اختلافات کور کورانه میباشد و انسان از قوم و قبیله خود حمایت میکند و این را فکر نمی کند که قبیله من به حق روان است و یا به باطل و عدالت در نظر گرفته نمیشود. الله تعالی بخاطر جلو گیری این مرض حکم کرد که عدالت و انصاف را در همه کارها اساس بگردانید. الله تعالی میفرماید: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاَنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ). المائدة: (۸)

ترجمه:- ای مومنان در ادای حقوق الله نهایت ثابت قدم و در حقوق بنده (گواه به انصاف باشید) و دشمنی قومی شما را بر نینگیزد که عدالت نکنید، عدالت کنید که عدالت به پرهیزگاری نزدیکتر است و از الله بترسید یقیناً الله بر آنچه میکنید آگاه است.

عصبيت قومی، سمتی، زبانی در احادیث:

این که تعصب و عصبيت به هر رنگ و شکلی که باشد سبب بربادی جامعه میگردد و در جامعه اختلافات را بوجود می آورد، بدبینی را زیاد میکند، حق و راستی را محو میکند. و تعصب در برابر عدالت یک موانع بزرگ است. از این جهت حرمت، مذمت و قباحت تعصب و عصبيت در احادیث زیاد بیان شده است.

رسول الله صلی الله علیه وسلم عصبيت را به اینطور الفاظ کوبیده است: (لَيْسَ مِنَّا مَنْ دَعَا إِلَى عَصِيَّةٍ وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ قَاتَلَ عَلَى عَصِيَّةٍ وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ مَاتَ عَلَى عَصِيَّةٍ). سنن ابی داوود ۴/۴۹۴
ترجمه:- کسیکه عصبيت یعنی به (قوم پرستی) دعوت میکند و یا بخاطر عصبيت میجنگد و اگر در این تعصب بمیرد این از جمله ما نیست.

و در یک حدیث شریف آمده است: عن جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا فِي غَزَاةٍ قَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً فِي جَيْشٍ فَكَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ يَا لِلْأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لِلْمُهَاجِرِينَ فَسَمِعَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَا بَالُ دَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ دَعْوَاهَا فَاثْمَانَا مُتْنَةٌ. صحيح البخاري (۲۲۴/۱۲)

ترجمه:- از جابر بن عبدالله رضی الله عنه روایت است، که ما در یک غزوه بودیم راوی میگوید که در لشکر بودیم که شخصی از مهاجرین یکی از انصاری را به دست و پا در پشت او زد، انصاری آواز کرد! ای جماعت انصار! بیایید (به کمک من) و مهاجرین هم آواز کردند ای مهاجرین بیاید به کمک من رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: این چه آوازهای جاهلیت است؟ صحابه کرام به او گفتند: ای رسول خدا! شخصی از مهاجرین در پشت مرد انصاری زد. نبی علیه السلام فرمودند: بگذارید این مرداری است.

رسول الله صلی الله علیه وسلم در باره تعصب اینطور جمله ای گفتند که هر عاقل بعد از اندک فکر کردن به این نتیجه میرسد که نبی علیه السلام از این عمل چقدر نفرت میکرد. فرمودند: (دعواها فانها متنته) این سخن تعصب و قوم پرستی را بگذارید که این آواز بدبوی است.

در حدیث دیگر آمده است: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبِّيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَفَخَرَهَا بِالْأَبَاءِ مُؤْمِنٌ تَقِيٌّ وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ أَنْتُمْ بَنُو آدَمَ وَآدَمٌ مِنْ تُرَابٍ لِيَدَعَنَّ رَجُلًا فَخَرَهُمْ بِأَقْوَامٍ إِنَّمَا هُمْ فَخْمٌ مِنْ فَخْمِ جَهَنَّمَ أَوْ لِيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجِعْلَانِ الَّتِي تَدْفَعُ بِأَنْفِهَا النَّتْنَ). [سنن ابی داود ۵۱۱۸]

ترجمه:- ابوهریره رضی الله تعالی عنه میگوید که: رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: الله تعالی از شما آن تکبر زمان جاهلیت و فخر کردن به پدران را دور کرده است، شخص یا مومن پرهیزگار میباشد یا گنهگار بدبخت شما همه اولاد آدم هستید و آدم علیه السلام از خاک پیدا شده است، حتماً مردم فخر کردن را به قوم های خود بگذارند، یقیناً این قوم یک

قوغ از قوغهای جهنم میباشد، ویا اینکه به نزد الله تعالی از آن قانغوزکی نجاست را به بینی خود پیش می برد سبک تر است.

در حدیث شریف آمده است کسیکه زیر بیرق عصیبت بمیرد مرگ او مانند مرگ جاهلیت است.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- أَنَّهُ قَالَ: مَنْ خَرَجَ مِنَ الطَّاعَةِ وَفَارَقَ الْجَمَاعَةَ فَمَاتَ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً وَمَنْ قَاتَلَ تَحْتَ رَايَةٍ عُمِّيَّةٍ يَغْضَبُ لِعَصْبَةٍ أَوْ يَدْعُو إِلَى عَصْبَةٍ أَوْ يَنْصُرُ عَصْبَةً فَقَتِلَ فِقِتْلَةً جَاهِلِيَّةً. صحیح مسلم ۶ / ۲۰۱

ترجمه:- از ابوهریره رضی الله عنه روایت است ، او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: کسیکه از اطاعت امام بیرون شد واز جماعت مسلمانها جدا شد سپس مرد، مرگ او مانند مرگ جاهلیت است وکسیکه در زیر بیرق گمراهی عصیبت بجنگد و بخاطر عصیبت به قهر شود ویا به عصیبت کمک کند سپس کشته شود، مرگ او مانند مرگ جاهلیت است.

در شرح (رایة عمیة) امام نووی میگوید: (معناه یقاتل بغير بصيرة وعلم تعصبا كقتال الجاهلية ولا يعرف المحق من المبطل وإنما يغضب لعصبيية لا لنصرة الدين). مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح (۱۱ / ۳۰۵)

ترجمه:- معنا این است که میجنگد بدون از بصیرت و دانش بخاطر تعصب مانند جنگهای زمان جاهلیت حق وناحق را نمی شناسد بلکه بخاطر عصیبت به قهر میشود نه بخاطر نصرت دین.

جنگیدن بخاطر قومیت وحرمت قوم پرستی آنقدر سخت است که در کتابهای فقهی آمده است که اگر درعصیبت کشته میشود نماز جنازه بالای او خوانده نمیشود: قال في شرح درر البحار وفي النوازل وجعل مشايخنا المقتولين في العصبية في حكم أهل البغي. [ردالمحتارعلى درالمختارجلد ۲ صفحه ۲۱۱]

ترجمه:- در شرح درر البحار گفته است: در نوازل آمده است: که مشایخ ما کسانیکه بخاطر قومیت و تعصب میجنگند و میمیرند آنها را در حکم باغیان قرار داده اند. یعنی اگر در صحنه جنگ میمیرند غسل داده نمی شوند و جنازه هم بالایشان خوانده نشود.

همچنان در رد المحتار به حواله المغنی نوشته است: (وكذا الواقفون الناظرون إليهما إن أصابهم حجر أو غيره وماتوا في تلك الحالة). [ردالمحتارعلى درالمختارجلد ۲ صفحه ۲۱۱]

وهمچنان حکم اینطور است ، مردمیکه به جنگهای قومی ایستاده اند و آنرا تماشا میکنند اگر به یکی از اینها سنگی یا چیزی دیگری اصابت کند ودر همین حالت بمیرد غسل داده نشود و نماز جنازه بالای او خوانده نشود.

راهکارهای نبوی برای از بین بردن تعصب و عصیبت:

بخاطر برچیدن دامنه تعصب و عصیبت از جامعه اسلامی رسول الله صلی الله علیه وسلم عملاً کارهای ذیل را انجام داد:

وقتیکه ما به سیرت روشن نبوی نظر عمیق بکنیم به ما واضح میشود که رسول الله صلی الله علیه وسلم بخاطر از بین بردن تعصب جاهلیت و ترویج اخوت اسلامی اینطور اقدامات اساسی کرده اند که در تاریخ مثال ندارد، مثلاً:

۱- عقد مواخات در بین مهاجرین و انصار و فضای برادری را مساعد کردن.

۲- تعیین حضرت بلال رضی الله عنه که یک مرد غیر عربی بود به حیث مؤذن.

۳- قائل شدن مقام و منزلت برای حضرت سلمان فارسی، صهیب الرومی و سائر اصحاب کرام که عجمی بودند بدون تبعیض و فرق.

۴- ختم کردن دشمنی ها در بین قبایل مختلف عرب، و معرفی کردن تعصبات قومی و قبیلوی را به حیث یک مرض جاهلانه برای آنها و ایشان را از آن منع کردن.

۵- رفتار یکسان به همه صحابه کرامیکه به هر قوم، قبیله، زبان و منطقه ایکه تعلق داشتند و محو کردن فتنه تبعیض را از بین ایشان.

زیانهای تعصب و عصبیت:

زیانهای تعصب را قرار ذیل خلاصه کرده میتوانیم:

۱- به عصبیت الله تعالی ناراض میشود و عصبیت گناه بزرگ است.

۲- جلو هر راز ترقی را میگیرد و منازعات ذات الیبینی را ایجاد میکند.

۳- امنیت به نا امنی تبدیل میشود.

۴- در جامعه بجای مهر و محبت بدبینی و نفرت را ایجاد میکند.

۵- سبک شمردن قومهای دیگر که یک کار ناروا است.

۶- رفیق و متعلقین متعصب کم میباشد.

۷- متعصب همیشه پریشان و غمگین میباشد زیرا که دیگر مردم در نعمت قرار دارند و او حسرت میخورد.

وقتی که عصبیت در قرآن کریم و احادیث نبوی یک عمل بد شمرده شد و مذمت آن بیان شده بر ما لازم است که از آن خود را حفاظت کنیم.

در اخیر باید بگوئیم که در شرایط فعلی به طور خاص در کشور ما اشغالگران و گروه های فتنه انگیز تعصبات قومی و لسانی و منطقوی را دامن میزنند و میخواهند که در بین مردم این فتنه جاهلانه را بلند کنند ما باید به حیث یک مسلمان از این فتنه خود را حفاظت نموده و سائر برادران مسلمان خود را هم منع کنیم.